

TEXTOS INCLOSOS

A

HE MIRAT AQUESTA TERRA

CANTATA JAZZ PER A COR, SOLISTES I ORQUESTRA amb
música de RICARD GILI sobre textos de SALVADOR ESPRIU

LA LOCOMOTORA NEGRA

CORAL SANT JORDI

PAULA NOGUEIRA (Soprano)

OLI SILVA, "MÚ" (Tenor)

MERCÈ PONS (Actriu)

QUIM LECINA (Direcció escènica)

RICARD GILI (Direcció musical)

ARENYS DE MAR, 14/15 DE MARÇ DE 2009

1.- Pròleg instrumental: VIATGE A SINERA

2.- Recitat: CEMENTIRI DE SINERA (Poemes I i II)

*Pels rials baixa el carro
del sol, des de carenes
de fonollars i vinyes
que jo sempre recordo.
Passejaré per l'ordre
de verds xiprers immòbils
damunt la mar en calma*

*Quina petita pàtria
encercla el cementiri!
Aquesta mar, Sinera,
turons de pins i vinya,
pols de rials. No estimo
res més, excepte l'ombra
viatgera d'un núvol
i el lent record dels dies
que són passats per sempre.*

3.- HE MIRAT AQUESTA TERRA (Poema XXIV del *Llibre de Sinera*)

*Quan la llum pujada des del fons del mar
a llevant comença just a tremolar,
he mirat aquesta terra ,
he mirat aquesta terra.*

*Quan per la muntanya que tanca el ponent
el falcó s'enduia la claror del cel,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Mentre bleixa l' aire malalt de la nit
i boques de fosca fressen als camins,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Quan la pluja porta l' olor de la pols
de les fulles aspres del llunyans alocs,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Quan el vent es parla en la solitud
dels meus morts que riuen d' estar sempre junts,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Mentre m' envelleixo en el llarg esforç
de passar la rella damunt els records,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Quan l'estiu ajaça per tot l' adormit camp
l' ample silenci que estenen els grills,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Mentre comprenien savis dits de cec
com l' hivern despulla la son dels sarments,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*Quan la desbocada força dels cavalls
de l' aiguat de sobte baixa pels rials,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra.*

*He mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra,
he mirat aquesta terra, etc.*

4.- Recitat: LA PELL DE BRAU (Poemes I i II)

*El brau, en l'arena de Sepharad,
envestia l'estesa pell
i en fa, enlairant-la, bandera.
Contra el vent, aquesta pell
de toro, del brau cobert de sang,
és ja parrac espesseït per l'or
del sol, per sempre lliurat al martiri
del temps, oració nostra
i blasfèmia nostra.
Alhora víctima, botxí,
odi, amor, lament i rialla,
sota la closa eternitat del cel.*

*Ets estesa pell de brau,
vella Sepharad.
El sol no pot assecar,
pell de brau,
la sang que tots hem vessat,
la que vessarem demà,
pell de brau.
Si esguardo damunt la mar,
si em perdo lluny en el cant,
si m'endinso somni enllà,
sempre que goso mirar
el meu cor i el seu esglai,
veig l'estesa pell de brau,
vella Sepharad.*

5.- LA PELL FA DE TAMBOR
(Poema III de *La pell de brau*)

*La pell fa
de tambor
percudit
per les mans
de la por,
percudit
per les mans
de la por.*

*La pell fa
de tambor
percudit
per les mans
de la por,
percudit
pel galop
del cavall
que no pot
conquerir
l'últim guany
del repòs.*

*Sepharad
i la mort,
cavall flac,
cavall foll:
tot sovint
no destries
llur nom
en el somni
del temps
dolorós, dolorós, dolorós!!!*

*Tot sovint
no destries
llur nom
en el somni
del temps
dolorós, dolorós, dolorós!!!*

6.- Recitat: LLIBRE DE SINERA (Poema XVII)

*Aquesta tristesa, immensa, glaçadora,
que plana des de sempre damunt nostre,
fa que sentim proper l'acabament d'un món.
Però qui sap si algú, des del mar de naufragi,
un dia guanyarà la clara riba
i ordenarà de nou el pas afermat
pels oberts i dreturats camins.
Aleshores serà potser comprès el cant
que s'elevà i amb molt dolor venia
del cor mateix d'aquesta nit.*

7.- L'ONZE DE SETEMBRE DE 1714

*Almenys ens han deixat
l'honor de caure sols.
En la desesperança,
acceptem la foscor.*

*Demà retornarem
al treball, a l'esforç.
Dreçats, hem de cavar
als bancals de la por.*

*Aprofundim rars pous
als orbs ulls de la Mort.
Enllà d'aigües llotoses
terra bona, llavor.*

8.- Recitat: NO REVENEN LES AIGÜES NI A MERIBÀ
(Del llibre *El caminant i el mur*)

*Un vell setembre duia
aire nou de la mar a polsoses
atzavares, a vinyes
mortes de set. Quan vingui
la pregada, difícil pluja,
s'ajaurà damunt ossos
de terra, sols en l'odi
dels nopals. Oh, les aspres,
desolades paraules
que Déu no escolta, l'àrid
esforç d'aquest meu poble
sense esperances d'aigua,
sense demà! Ja para
el feble vent, i miro
com ens dóna un altíssim
vol d'ocells, en lents cercles,
la darrera resposta.*

9.- CAVAVA LA LLAVOR
(Poema XVI de *Final del laberint*)

*Cavava la llavor
al cor de la secada.
De sol a sol vinclat,
no puc ja redreçar-me.*

*Obria a cops de pic,
en el record de marbre,
un clot on ben colgar
les mortes esperances.*

*Treballo durament
en àrides paraules.
S'agosta la cançó,
quan provo d'entonar-la.*

*Aprofundia el pou,
del vident que m'esguarda.
No dormen mai els ulls
fixos al fons de l'aigua.*

10.- Recitat: ORACIÓ AL SENYOR SANT JORDI

*“Senyor sant Jordi,
patró,
cavaller sense por,
guarda’ns sempre
del crim
de la guerra civil.*

*Allibera’ns dels nostres
pecats
d’avarícia i enveja,
del drac
de la ira i de l’odi
entre germans,
de tot altre mal.*

*Ajuda’ns a merèixer
la pau
i salva la parla
de la gent
catalana.
Amén”.*

*L’estampeta
se’m perdia:
no recordo
l’any ni el dia.*

11.- BARALLA DE DOS CECS CAPTAIRES (De *Les cançons d'Ariadna*)

*Per negocis rivals
de cantonada,
estrategs de la nit
ara combaten.
Per negocis rivals
de cantonada,
estrategs de la nit
ara combaten.*

*Un inútil fanal
il·luminava,
un inútil fanal
il·luminava
aquell odi brutal
de mans i plagues
blanquinoses dels ulls
sense mirada.*

*S'escometen tots dos,
garrots enlaire:
ferocitat atroç
de brontosaures.
Aguditzen sentits
d'oïda i tacte,
cautelosos, subtils,
per situar-se
en el terreny potser
més favorable
al resultat final
de la topada.*

*No falla ni un sol cop
l'endevinada
de l'ombra contra l'ombra,
de l'ombra contra l'ombra.
S'esbotzaven
els cranis afaitats
—pedra picada—
i fins el moll de l'os
de l'espina.*

*Després de llarga estona
de baralla,
un d'ells cau fent un crit
als peus de l'altre,
després de llarga estona
de baralla,
un d'ells cau fent un crit
als peus de l'altre
i no es belluga més.*

*Tot ple de nafres,
el vencedor s'ajup
orientant-se
per la sang que s'escola
del cadàver.
La roba va palpant
amb molta pausa,
davalla vers l'infern
de les butxaques
i el buida del pecat
de la xavalla.*

12.- Recitat: CEMENTIRI DE SINERA (Poema XXV)

*A la vora del mar. Tenia
una casa, el meu somni,
a la vora del mar.*

*Alta proa. Per lliures
camins d'aigua, l' esvelta
barca que jo manava.*

*Els ulls sabien
tot el repòs i l'ordre
d'una petita pàtria.*

*Com necessito
contar-te la basarda
que fa la pluja als vidres!*

*Avui cau nit de fosca
damunt la meva casa.
Les roques negres
m'atrauen a naufragi.*

*Captiu del càntic,
el meu esforç inútil,
qui pot guiar-me a l'alba?*

*Ran de la mar tenia
una casa, un lent somni.*

13.- PERQUÈ UN DIA TORNI LA CANÇÓ A SINERA (Del llibre *Les Hores III*)

*El meu somni lent
de la gran pau blanca
sota el cel clement.*

*Passo pels camins
encalmats que porten
la claror dels cims.*

*És un temps parat
a les vinyes altes,
per damunt del mar.*

*He parat el temps
i records que estimo
guardo de l'hivern.*

*Però tu riuràs,
car veus com es tanquen
llavis catalans.*

*I es baden al sol
boques de captaires,
plagues de leprós.*

*Ningú no ha comprès
el que jo volia
que de mi es salvés.*

*Mai no ha entès ningú
per què sempre parlo
del meu món perdut.*

*Les paraules són
forques d'on a trossos
penjo la raó.*

*Branden a ple vent
cordes que no poden
suportar més pes.*

*El càntic és lluny,
i la greu campana
toca pels difunts.*

*Ha cessat el ball
de l'altiva monja
i de l'embriac.*

*La dansa també
del pelut dimoni
amb la reina Esther.*

*Ja no volta l'ós.
He llegit el llibre
del Predicador.*

*Deso a poc a poc
dintre de la capsa
tots els meus ninots.*

*Ara he de callar,
que no tinc prou força
contra tant de mal.*

*D'un mal tan antic
aquesta veu feble
no et sabrà guarir.*

*En un estrany buit,
manen el silenci
i la solitud.*

*Sols queden uns noms:
arbre, casa, terra,*

*Sols queden uns noms:
gleva, dona, solc.*

*Només fràgils mots
de la meva llengua,
arrel i llavor.*

*La mar, el vell pi,
pressentida barca.
La por de morir.*

14.- Recitat: LLIBRE DE SINERA (Poema XIX)

*La llum imaginada ha triat el recer.
Aquesta llum espera l'atansament real de la llum.
Ocell que en saps l'origen, obre l'esguard
de l'ull sense parpella damunt el jardí.
Rera quedà el fosc vent del desert,
l'hostil llebrer vençut de l'àrid malson.
Començarà la tremolor d'un himne
en els llavis secrets de cada cosa.
Car ara el jove sol venia regalimós de mar
i puja, clara quietud, a poc a poc, deturant-se,
pel camí, tan blanc i llis de l'alta paret.*

15.- LEVEM NOS BON MAYTI E NO.NS ADURMAM PLUS

*Si volíeu escoltar,
obriríeu la finestra.
Per esglaons de cançó,
veritats pugen de pressa.*

*Al mateix cor de la nit
un nou càntic començava
perquè us acompanyi el pas
al lllindar de l'esperança.*

*Cal cremar tot el record
d'un ahir ple de tristesa
a fogueres del demà
que ja és temps avui
d'encendre.*

*Esguardeu sempre endavant,
deixeu els plors endarrere.
Aixecat del fons del mar,
el sol jove vermelleja.*

*Desvetllada pel meu crit
del malson, la claror lenta,
àvida de cada solc,
caminava l' ampla terra.*

*S'ajaçava pel sorral,
abrillanta blanques veles.
Cavalcant al llom del vent,
tramuntava la carena.*

*Dintre l'ordre de la llum
vèiem resplendir la casa
que miràrem de guardar
quan desgovernaven lladres.*

*L'aire duia bona olor
de blat tendre, de ginesta.
És salvada del perill
de morir-se la rosella,*

*Sentiu ara com el cant
trossejava la cadena,
la vilesa de la por
que lligà la nostra llengua.*

*Una veu, les dues mans,
unes fortes mans esteses.
Desperteu-vos, els obrers,
car és l'hora de la feina.
Desperteu-vos, gent del camp
car és l'hora de la sega.*

16.- Recitat: INDESINENTER (1ª meitat)

*Nosaltres sabíem
d'un únic senyor
i vèiem com
esdevenia
gos.
Envilit pel ventre,
per l'afalac al ventre,
per la por,
s'ajup sota el fuet
amb foll oblit
de la raó
que té.
Arnat, menjat
de plagues,
sense parar llepava
l'aspra mà
que l'ha fermat
des de tant temps
al fang.
Li hauria estat
senzill de fer
del seu silenci mur
impenetrable, altíssim:
va triar
la gran vergonya mansa
dels lladrucs.*

17.- NO S'ENTENIA LA CANÇÓ DE LA NIT (Poema XVIII del *Llibre de Sinera*)

*No s'entenia la cançó de la nit,
de tan clares com eren les paraules.*

*«T'avens a vendre per engrunes d'or
l'antic solar on has bastit la casa.
Als fills imposes, car els vols senyors,
guisofis agres d'una llengua estranya.*

*Arran sempre de terra, el teu musell
s'afina barrigant entre deixalles.*

*L'amo t'encerta cada dia el llom,
en fer-ne dòcil blanc d'escopinades.
Grunys de plaer i ben humil t'ajups
sota el fuet i les burles més grasses.»*

Cor (cantat): *D'aquella mar venia l'aspre cant,*

Tenor (recitat): *T'avens a vendre per engrunes d'or
l'antic solar on has bastit la casa.*

Cor (cantat): *d'una veu d'ira que no pot cansar-se,*

Tenor (recitat): *Als fill imposes, car els vols senyors,
guisofis agres d'una llengua estranya.*

Cor (cantat): *D'aquella mar venia l'aspre cant,*

Tenor (recitat): *L'amo t'encerta cada dia el llom
en fer-ne dòcil blanc d'escopinades.*

Cor (cantat): *d'una veu d'ira que no pot cansar-se,*

Tenor (recitat): *Grunys de plaer i ben humil t'ajups
sota el fuet i les burles més grasses.*

Cor (cantat): *Des de molt lluny volà com un falcó
d'esteses ales amples.*

*Entrava llargament en el recer
del jardí dels cinc arbres.*

18.- Recitat: LA PELL DE BRAU (Poema XII)

*No saps que les aixetes s'han fet
perquè no hi ragi l'aigua,
i les cases perquè passis
més saludable fred,
i els trens i els camins per al suport
del meritori nivell de la general felicitat?
Com que no vol mai ploure,
es clar que no hi ha llum,
i amb el diner no compres
res del que vols i perversament necessites,
excepte l'entrada
per al futbol de les festes
o per a la intangible cursa nacional.
Però, mentre els elohim
juguen a coudineta,
tu, tan senzill i sofert,
et consoles
empassant-te una a una
les grasses paraules
que et serveixen quasi de franc
els papers.
Oh, el brou d'aliment, l'alegria
d'aquesta lletra impresa a la paella
sense oli i sense foc!
Després, ja tip del tot i havent-te
escurat el pit, al llarg de la jornada,
en la còmoda escopidora que son sempre
els polidíssims carrers de Sepharad,
t'en vas a dormir, donant gràcies a Déu
en meditar amb esforç, original filòsof,
que falta un dia menys per a la mort.*

19.- ASSAIG DE CÀNTIC AL TEMPLE (Del llibre *El caminant i el mur*)

*Oh, que cansat estic de la meua
covarda, vella, tan salvatge terra,
i com m'agradaria d'allunyar-me 'n,
nord enllà,
on diuen que la gent és neta
i noble, culta, rica, lliure,
desvetllada i feliç!*
*Aleshores, a la congregació, els germans dirien
desaprovant: "Com l'ocell que deixa el niu,
així l'home que se'n va del seu indret",
mentre jo, ja ben lluny, em riuria
de la llei i de l'antiga saviesa
d'aquest meu àrid poble.*
*Però no he de seguir mai el meu somni
i em quedaré aquí fins a la mort,
Car sóc també molt covard i salvatge
i estimo a més amb un
desesperat dolor
aquesta meua pobra,
bruta, trista, dissortada pàtria.*

20.- Recitat: INDESINENTER (2ª meitat)

*Mai no hem pogut,
però, desesperar
del vell vençut
i elevem en la nit
un cant a crits,
car les paraules vessen
de sentit.
L'aigua, la terra,
l'aire, el foc
són seus,
si s'arrisca d'un cop
a ser qui és.
Caldrà que digui
de seguida prou,
que vulgui ara
caminar de nou,
alçat, sense repòs,
per sempre més
home salvat en poble,
contra el vent.
Salvat en poble,
ja l'amo de tot,
no gos mesell,
sinó l'únic senyor.*

21.- EL MEU POBLE I JO

*Beviem a glops
aspres vins de burla
el meu poble i jo.*

*Escoltàvem forts
arguments del sabre
el meu poble i jo.*

*Una tal lliçó
hem hagut d'entendre
el meu poble i jo,
el meu poble i jo.*

*La mateixa sort
ens uní per sempre:
el meu poble i jo.*

*Senyor, servidor?
Som indestriables
el meu poble i jo.*

*Tenim la raó
contra bords i lladres
el meu poble i jo,
el meu poble i jo.*

*Salvàvem els mots
de la nostra llengua
el meu poble i jo.*

*A baixar graons
de dol apreníem
el meu poble i jo.*

*Davallats al pou,
esguardem enlaire
el meu poble i jo,
el meu poble i jo.*

*Ens alcem tots dos
en encesa espera,
el meu poble i jo,
el meu poble i jo.*

22.- Recitat: LA PELL DE BRAU (Poema XXV)

*Direm la veritat, sense repòs,
per l'honor de servir, sota els peus de tots.
Detestem els grans ventres, els grans mots,
la indecent parencia de l'or,
les cartes mal donades de la sort,
el fum espès d'encens al poderós.
És ara vil el poble de senyors,
s'ajup en el seu odi com un gos,
lladra de lluny, de prop admet bastó,
enllà del fang segueix camins de mort.
Amb la cançó bastim en la foscor
altes parets de somni, a recer d'aquest torb.
Ve per la nit remor de moltes fonts:
anem tancant les portes a la por.*

23.- AL VELL ORB PREGUNTAVA L'ESGLAI
(Poema VIII del *Llibre de Sinera*)

*Al vell orb preguntava l'esglai
si el meu poble tindria demà.
I la boca sense llavis començà
la riota que no para mai.*

*La destrat de la llum en els caps.
El carrer se'ns tornava fornal.
Una mica d'oreig de la mar
arribava de sobte als portals.*

*Els ulls blancs ja no eren davant
la temença que havia parlat.
Ara els passos s'allunyen enllà
dels immòbils xiprers vigilants.*

*Repreníem el somni tenaç
--contra el bou, el serpent, el senglar--
de la nostra difícil bondat,
de la nostra viril dignitat,
de la nostra fidel llibertat.*

*de la nostra difícil bondat,
de la nostra viril dignitat,
de la nostra fidel llibertat.*

